

ART

УДК 883.3 (09)

МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АКТОРІВ

Авраменко Петро Михайлович,

заслужений артист України,
Житомирський державний університет імені І. Франка,
м. Житомир, Україна,

Берелет Лілія Ігорівна,

заслужена артистка України, старший викладач,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна

Берелет Володимир Ілліч,

заслужений артист України, старший викладач,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна

Шинкарук Ірина Володимирівна,

народна артистка України, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна,

Данчук Леонід Іванович,

кандидат мистецтвознавства, професор,
Житомирський державний університет імені І. Франка,
м. Житомир, Україна

Вступ./Introduction. Сучасна парадигма метаморфоз акторської освіти - це посилення особистісного параметру в мистецькій практиці і науці. Орієнтування на людину, ґрунтовні цінності, доконечна демократизація акторської освіти - це ті засади, на яких має базуватися майстерна освіта третього тисячоліття.

Мета роботи./Aim. Суголосно цивілізована особистість має стати першорядною метою і змістом всієї системи мистецької освіти.

Метеріали і методи./Materials and methods. Оновлення всіх сфер життя визначає посилену увагу вчених і педагогів до проблеми професійної підготовки майбутніх акторів, формування в них громадської та працелюбної активності. Мистецька освіта є такою галуззю соціальної сфери, де стійкий розвиток пошукової діяльності має розглядатися як процес відбиття людського капіталу на розширеному мистецькому підмуру.

Механізми мистецького розвитку і їх технології сучасної вищої освіти ґрунтуються на таких концептуальних домінантах як: вирощування інтересу до новацій; створення творчої атмосфери, соціокультурних умов для сприйняття і дієвості занять у ВИШах; накопичення цікавих ідей у постійно діючих пошукових та експериментальних мистецьких середовищах; інтеграція найбільш перспективних досконалих проектів у реально діючі акторські системи.

Напрями виховання майбутніх акторів організовувались навколо відомих талановитих виконавців, режисерів, драматургів, які віддавали свій талант і себе молодим людям, закладаючи в них основи професії. До таких особистостей належать М.С. Щепкін, О.М. Островський, К.С. Станіславський, В.І. Немирович-Данченко, Є.Б. Вахтангов, М.О. Чехов, Лесь Курбас, Л.А.Сулержицький, Дені Дідро, Є. Гротовський, В.Е., Мейерхольд та багато інших театральних діячів. Ці великі митці заклали основи сучасних театральних шкіл, різних за кшталтами, напрямком, за одностроями організації навчального процесу. Кожний з них залишив літературний спадок, де сформулював своє сприймання процесу професійного виховання актора, відповідно до потреб часу та суспільних вимог. Аналіз робіт уславлених теоретиків театру в області професійної підготовки актора упроваджує думку, що їх поєднує впевненість у необхідності постійного самовдосконалення для майбутнього актора, неодмінної роботи над собою, над ускладненням виконавської техніки.

Постійно вершиться перехід мистецької освіти до якісно нового стану, оскільки пошук в освіті лічиться процесом творення, запровадження та поширення в театральній практиці нових ідей, засобів, різноманітних

технологій, у результаті яких підвищуються свідчення успіхів в процесі навчання майбутніх акторів.

Навчання студентів ВИШу (акторів) - це системний метод створення, застосування і дефініції усього процесу навчання й засвоєння знань з урахуванням людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію акторської освіти. Навчання майбутніх акторів також розглядають як галузь вживання системи мистецьких принципів до програмування процесу навчання та використання їх у театральній практиці з орієнтацією на детальні цілі навчання. Це сфера, спрямована більшою мірою на студента, а не на предмет вивчення, на перевірку методів і техніки навчання у ході емпіричного аналізу та широкого використання театральних засобів у навчанні, визначає акторську практику в тісному зв'язку з теорією навчання.

Існує чимала кількість технологій навчання акторському мистецтву. Однак процес використання традиційних і впровадження нових ідей у навчанні іноді тече стихійно. У відборі і реалізації у навчальному процесі існують суперечності між новими цілями акторської освіти і давно використовуваними способами представлення і засвоєння акторських знань; зростаючими обсягами інформації, яку необхідно передати студентам та нечисленною кількістю навчального часу; гострою закономірністю педагогічних пошуків в навчальному процесі і недостатньою розробленістю методології вживання нових х технологій в мистецькій освіті.

Мистецька освіта - сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання і виховання майбутнього акторів, ці кшталти дозволяють успішно реалізовувати поставлені мистецькі цілі. Проектування мистецьких пошуків - це дослідницька діяльність з питань опрацювання оптимальних дидактичних умов, що достачають найбільшу реалізацію творчого потенціалу студентів-акторів і продуктивність навчання на основі співставлення традиційних та нових підходів і пошуків їх поєднання.

Серед методів і технологій, що активно застосовуються в мистецькій практиці, можна виділити традиційні та сучасні. Їх порівняльний розбір

дозволяє наголошувати як на позитивні, так і негативні сторони. Так, до переваг традиційних технологій можна віднести: організаційна чіткість мистецько-педагогічного процесу, постійний ідейно-емоційний вплив особистості викладача; впорядкована, логічно подача академічного матеріалу, орієнтація на розвій пам'яті (запам'ятовування і відтворення); доступність; врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів-акторів; усвідомлення завдань і активність.

Утім традиційним технологіям властиві і недоліки: орієнтування на формування стереотипного мислення; брак розвитку творчого потенціалу, пригніченість ініціативи у студентів, однаковий підхід до всіх студентів.

Впровадження нового у мистецько-педагогічний процес ВИШу покликане вбезпечити підняття якості навчання студентів-акторів.

Мистецька педагогічна діяльність полягає у розробці, поширенні чи застосуванні акторських пошуків. Метою будь-яких шукань є підвищення ефективності поставлених завдань у процесі занять. Ступінь ефективності цих завдань залежить від того, яких нервових затрат потребує конкретне завдання і як довго воно даватиме корисний ефект. Якщо через незначний час після впровадження певної акторської дії актуальною буде проблема щодо освоєння нового, яке нейтралізує акт попереднього, то корисний ефект такого впливу не може бути значним. Отже, ефективність пошуку залежить від досягнутого завдяки йому корисному враженню, тривалості використання нової технології, витрат на її впровадження.

Дане дозволяє розглядати пошукову мистецько- педагогічну діяльність як складне утворення, сукупність несхожих за цілями та характером видів робіт, що відповідають першорядним етапам розвитку нових процесів і цілеспрямовані на створення і внесення педагогом акторського класу змін до власної системи роботи. Вона має комплексний, багатоплановий характер, уречевлює в собі одність наукових, технологічних, організаційних заходів. Мистецька діяльність є системним видом діяльності, спрямованим на

реалізацію новацій на підніжжі вживання і уведення нових наукових знань, ідей та підходів.

Своєрідними особливостями мистецького навчання є його відкритість майбутньому, здатність до накреслення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на дії в постійно інакших ситуаціях, основою яких є модерні мистецько-педагогічні технології.

Професіоналізація викладача і увід його в сучасний розпорядок роботи нездійсненні без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграють теперішні мистецько-педагогічні технології. Сучасні мистецько-педагогічні технології розглядають не тільки як налаштованість на перцепцію, продукування і вживання нового, а насамперед як відкритість. Мистецько-педагогічні технології забезпечують умови розросту особистості студента ВИШу, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісний почин, на самостійність саморозвитку.

Сучасні мистецько-педагогічні технології мають гуманістичну спрямованість у системі акторської освіти, зумовлену симбіозом і тонкими взаєминами в науковій театральній педагогіці й акторській практиці. Мистецько-педагогічні технології виникли і розвиваються на межі загальної методології, теорії та історії театру, мистецької освіти психології, соціології тощо. є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства.

Отже, мистецько-педагогічні технології - це системні процеси, які цілеспрямовані на "студента", направлені на задоволення всієї сукупності його потреб; це новостворені або вдосконалені мистецько-педагогічні системи, вони забезпечують високий рівень навчально-виховного процесу у ВИШах.

Сучасні мистецько-педагогічні технології характеризуються тим, що:

- збагачують навчальний процес, впроваджують активні, аналітичні і комунікативні кшталти навчання;
- забезпечують високий рівень навчально-виховного та мистецького процесу;
- формують компетентність майбутніх фахівців-акторів;

- забезпечують становлення аналітичних, організаційних, проектних, комунікативних навичок;
- розвивають хист до аудієнції вірних рішень у нестандартних ситуаціях;
- продукують вміння будувати власні театральні роботи;
- орієнтовані на ріст творчого потенціалу.

Особливу увагу при проектуванні мистецько-педагогічних технологій необхідно приділяти чіткості й визначеності результатів. Розроблено багато методик і мистецьких технологій, за допомогою яких можна підсилити особистісно-орієнтований підхід до навчання. Але кожна з них вирішує, як правило, чітко визначене коло завдань. Найкращим при опрацюванні конкретної технології навчання є поєднання сталих методів навчання з арсеналом сучасних засобів мистецько-педагогічних технологій.

Висновки./Conclusions. Мистецько-педагогічні технології в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців-акторів покращують їх засвоєння навчального матеріалу, зменшують час на вирішення уніфікованих завдань та сприяють знайти розв'язки нестандартних, прихиляють творчий потенціал, визначають позитивне ставлення до навчальних мистецьких дисциплін, підвищують рівень інформаційної культури та створюють умови для повноцінного розкриття студентів ВИШу як особистостей. Тому застосування сучасних мистецько-педагогічних технологій є однією з умов якісної підготовки майбутнього фахівця-актора.

Література:

1. Бутенко Э. Имитационная теория сценического перевоплощения /Эдуард Бутенко. – М.: Культурно-просветительский центр «Прикосновение». - 2004. – 271 с.
2. Василько В.С. Про перевтілення в мистецтва актора / Василь Василько. – К. - 1976. –230 с.